

SPIS TREŚCI

Wstęp	IX
Bibliografia	XXVIII
Pisma Lakatosa w porządku chronologicznym	XXVIII
Prace o Lakatosu	XXX

PISMA Z FILOZOFII NAUK EMPIRYCZNYCH

Falsyfikacja a metodologia naukowych programów badawczych	3
1. Nauka: rozum czy religia?	3
2. Fallibilizm a falsyfikacjonizm	6
(a) Falsyfikacjonizm dogmatyczny (lub naturalistyczny). Baza empiryczna	10
(b) Falsyfikacjonizm metodologiczny. „Baza empiryczna”	23
(c) Naiwny falsyfikacjonizm metodologiczny a falsyfikacjonizm wyrafinowany. Postępowe i degenerujące się przesunięcia problemowe	44
3. Metodologia naukowych programów badawczych	71
(a) Heurystyka negatywna: „twardy rdzeń” programu	73
(b) Heurystyka pozytywna: konstruowanie „pasa ochronnego” i względna autonomia nauki teoretycznej	76
(c) Dwie ilustracje: Prout i Bohr	81
(c1) Prout: postępowy program badawczy w oceanie anomalii	82
(c2) Bohr: postępowy program badawczy o sprzecznych podstawach	86
(d) Nowe spojrzenie na eksperymenty rozstrzygające: koniec racjonalności natychmiastowej	110
(d1) Eksperyment Michelsona – Morleya	118
(d2) Eksperymenty Lummera – Pringsheima	129

(d3) Rozpad beta kontra prawa zachowania	133
(d4) Wniosek. Wymóg stałego rozwoju	142
4. Program badawczy Poppera a program badawczy Kuhna	149
Dodatek: Popper, falsyfikacjonizm i „teza Duhema – Quine’a”	154
Historia nauki a jej racjonalne rekonstrukcje	170
Wstęp	170
1. Konkurencyjne metodologie nauki; racjonalne rekonstrukcje jako przewodniczki po historii	171
(a) Indukcjonizm	172
(b) Konwencjonalizm	176
(c) Falsyfikacjonizm metodologiczny	180
(d) Metodologia naukowych programów badawczych	184
(e) Historia wewnętrzna i zewnętrzna	197
2. Krytyczne porównanie metodologii: historia jako sprawdzian swych racjonalnych rekonstrukcji	203
(a) Falsyfikacjonizm jako metakryterium: historia „falsyfikuje” falsyfikacjonizm (i wszelkie inne metodologie)	206
(b) Metodologia historiograficznych programów badawczych. Historia — w różnych stopniach — potwierdza swe racjonalne rekonstrukcje	221
(c) Przeciw apriorystycznym i antyteoretycznym podejściom do metodologii	230
(d) Wniosek	233
Popper o demarkacji i indukcji	235
Wstęp	235
1. Popper o demarkacji	237
(a) Popperowska gra w naukę	237
(b) W jaki sposób można krytykować reguły gry w naukę?	242
(c) Quasi-polanyi’owska „falsyfikacja” kryterium demarkacji Poppera	247
(d) Ulepszone kryterium demarkacji	250
(e) Ulepszone metakryterium	255
2. Negatywne i pozytywne rozwiązania problemu indukcji: sceptycyzm i fallibilizm	261
(a) Gra w naukę a poszukiwanie prawdy	261
(b) Apel do Poppera o powiew „indukcjonizmu”	269

Imre Lakatos, Elie Zahar: Dlaczego program badawczy Kopernika wyparł program Ptolemeusza?	285
Wstęp	285
1. Empirystyczne objaśnienia „rewolucji kopernikańskiej”	287
2. Symplicyzm	293
3. Polanyi’owskie i feyerabendowskie objaśnienia rewolucji kopernikańskiej	298
4. Rewolucja kopernikańska w świetle metodologii naukowych programów badawczych	303
5. Rewolucja kopernikańska w świetle Zahara nowej wersji metodologii naukowych programów badawczych	313
6. Postscriptum do historii nauki a jej racjonalnych rekonstrukcji	321
Problem oceniania teorii naukowych: trzy podejścia	328
1. Trzy główne szkoły myślowe w związku z normatywnym problemem oceniania teorii naukowych	328
(a) Sceptycyzm	328
(b) Demarkacjonizm	330
(c) Elitaryzm	335
2. Elitaryzm i pokrewne stanowiska filozoficzne	337
(a) Elitaryści jako sojusznicy psychologizmu i/lub socjologizmu	338
(b) Elitaryści jako sojusznicy autorytaryzmu i historycyzmu	344
(c) Elitaryści jako sojusznicy pragmatyzmu	346
Nauka i pseudonauka	352
Spółeczna odpowiedzialność nauki	363
Skorowidz osób	367
Skorowidz pojęć	375